

Ady Endre

Levél-féle Móricz Zsigmondhoz

Rózsafa-vonóként nagy zöngésű húrhoz
Súrlódják ez írás Móricz Zsigmond úrhoz.
Szóban hozta vón' el a beteg, ki küldte,
De sok Élet-lázban magát tönkre-hülte.
Mégis, mert hát ma még sokan hisznek velem,
Adják át Móricznak ezt az én levelem.
A könnyes, áldott hang, aki általadja,
Éppen úgy áldassék, mint az, aki kapja.

Szerelmes barát, zömök Móricz Zsigmond,
Tudod jól, hogy polyva, az ember amit mond.
Ezért is jövök most hozzád kényes verssel:
Én-fajta versekben az ember nem kertel.
Jövök hozzád versben, betegségben, búban,
Jól kezdett s elromlott, dicső háborúban,
Jövök egy kis, kopott, szép, tavaszi Éggel,
Egy kis megszólással, egy kis irigységgel.

Boldog Móricz Zsigmond, ki nem korán kezdted,
Aszúra fog érni minden szép gerezded,
Rajtad már nem ülhet rohadt, magyar átok:
Ez okos elkésés: ez a magyarságod.
És mégis siettél: meglepődve vitted
Súlyát az újságos, magyaros, szent hitnek,
Dölyffel, feleséggel, gyermekkel, várással,
Sok, most ébredező, ó kitalálással.
És ha hébe-hóba talán másként véled:
Erős vagy, mert erős lelkedben az Élet.

Temeszteni is tudsz és tudsz támasztani:
Sári bíró vallja és bőszi Túri Dani,
De ezerszer szebben, mert újabbról vallja
Győző nagy lelkednek minden kis zsvajja.
És ami benned él s el fog jönni hozzánk,
Mi néha sápasztja magyar, piros orcád,

Ezer kimondatlan magyar bánat, titok,
Szépség várja vágyón: Móricz beszélni fog.
Hisz én is kimondtam néhány magyar-újat,
De mesekirályfik táltosai fújnak,
Ördög hordjon el már minden bolond verset:
Életet kívánunk, valószínűt, nyersét
S amit meg nem adhat rímek ezer hadja,
Mi új Ludas Matyink többször visszaadja.

Öreg-ifjú Zsigám, sok mindent hallhattál,
Hallva, nézve, írva sok-sok-sokat adtál.
De amíg rossz fogunk végleg el nem vásik:
Mégis csak a legszebb, a legjobb: a másik.
Gondolom, te voltál ez a „másik” nálunk,
Egy kicsit életünk, egy kicsit halálunk,
Egy kicsit undorunk, egy kicsit örömünk,
Szóval: az Életet, mely tőlünk messze tünt,
Édes Móricz Zsigánk, te hoztad volt vissza,
Kedves magyar részeg, kedves bornemissza.

Rád furcsa emberek furcsáan figyelnek:
Ma te vagy a tévő és jótékony gyermek,
Nyugat csapatjának keleti zászlója,
Mi nagy csatázásunk nagy igazolója,
Néha kényeskedő, de magyar hatalmú,
Nyugatba tört magyar s duzzadt bizodalomú,
Papnak indult lélek, de szabad, pacsirtás
Szentírásos ember, kinek szent az írás.
Ma te vagy a magyar s rendkívüli követ,
Ma benned sarjadnak az ős, magyar tövek.
Ha tán bolondítnál s igazi se volnál,
Mert szépen hazudtál, engem igazolnál.

Téli Budapestnek kevés, vidám fája
Móricz Zsigmond úrnak csodatettét várja
S ha várja, várhatott s ha várta, megkapja:
Móricz a váratlan Tavaszoknak apja.
De engem szeressen: így üzenek neki
S jó, hogyha az embert ilyen is szereti,
Aki nem hatalmas s több a hatalmasnál
S ha ki-kinek árt is, milliomszor használ.

Adassék e levél Móricz Zsigmond úrnak,
Kit most érdemelten, szépen koszorúznak.
Koszorút nem viszek, írás megy helyette,
De ott leszek mégis, míg élek, mellette.
Készül, mert készítik az én szemfedelem,
De Móricz Zsigmond is megmarad énvelem.
Magyar sors-kockákon ez ígyen döntődött,
Mind összekerülünk közös mártír-hősök
S ha a Lehetetlent nem tudtuk lebírni,
Volt egy szent szándékunk: gyönyörűket írni.

Abonyi Mária: Sorban

Brauch Magda

„A szent tűz, amely minden rosszat megemészti”

Gondolatok Móricz Zsigmond
Úri muri című regényének olvasásakor

Az *Úri muri* című regény, mely 1927-ben jelent meg, a szerző írói munkásságának második korszakához tartozik. Központi kérdése — akárcsak e korszak más regényeié — a dzsenti mint társadalmi réteg hanyatlásának realiztikus ábrázolása. Ez az alkotói periódus a *Légy jó mindhalálig* című, 1920-ban keletkezett művel indul, amely — több korábbi véleménnyel ellentétben — korántsem gyermekregény (az iskolások csak azt jegyzik meg belőle, hogy a fiúk megették a cipőkenőcsöt), hiszen a kis Nyilas Misi körül ott található az egész korabeli társadalom — a felnőttek világa, ahova vágyott, és annak bírálata. Az *Úri muri* előtt három évvel keletkezett *Kivilágos kivirradtig* egyetlen dárídós éjszaka történetében mondja el az *Úri muri*-ban később kiszélesített képet.

A téma tehát készen állt Móricz írói kelléktárában, amikor a regényhez hozzáfert. A legelső kocsmai jelenetből megtudjuk, hogy a cselekmény indításának időpontja a „Millennium nagy esztendejének” június 7-i napja, péntek. S mivel a zárójelenet vasárnap hajnalra esik, nem négy átmulatott nap története a regény — ahogyan korábban jelezték az irodalomkritikák —, hanem csak kettő vagy még annyi se. Az való igaz, hogy ebbe a rövid időszakba számos esemény belefér, de ezek egy része szimultán is lejátszódhatik.

A helyszín egy poros alföldi város és annak tanyavilága, ahol a nyári kánikulában — aratás előtt — csend és unalom honol, de már az első kocsmai jelenet felveti a regény összes problémáit. Itt ismerjük meg a főszereplőt és három fontos mellékszereplőt is. Azonnal kiderül, hogy a főhős, Szakhmáry Zoltán külön ember, mint üres lelkű, semmittevő barátai: Csörgheő Csuli és Borbíró, viszont komolyabb gondokkal is küzd: „Annyi baja s annyi keserősége van, kezdi nem bírni, nem bírni! Mit akarnak már vele az égbeliek, hogy ennyit raknak rá...” — morfondírozik, mialatt társai tréfákon törnek csak a fejüket. Csörgheő Csuli, a fő tréfacsináló mester előbb becsapja a kopoltyusi parasztokat, majd — hirtelen ötlettel — kinevezi a kocsmában megjelent idegen úriembert, Lekenczey Mukit külügyminiszternek, és ez ad alapot a meginduló zajos mulatozásra, kicsapongás-
